

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

ЕВРОПСКИ СУД ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА
ПЕТТИ ОДДЕЛ

ОДЛУКА

ПО ОДНОС НА ДОПУШТЕНОСТА НА

Жалбата бр. 34112/02

Од Ристо БАЈРАКТАРОВ

Против Република Македонија

Напомена: Македонскиот превод на текстот на одлуката на Европскиот суд за човекови права е исклучиво информативен и од него не произлегуваат никакви права и/или обврски. Единствено официјалниот текст на одлуката на Европскиот суд за човекови права на англиски и/или француски јазик, објавена од страна на Судот е автентичен и се смета за оригинал. Не е дозволено објавување на овој превод на било каков начин без претходна дозвола од страна на Министерството за правда на Република Македонија, освен во случај доколку се користи за информирање.

Европскиот суд за човекови права (Петти оддел), на 18 ноември 2008, заседавајќи во совет составен од:

Peer.Lorenzen, претседател,

Rait Maruste,

Karel Jungwiert,

Volodymyr Butkevych,

Renate Jaeger,

Mark Villiger,

Мирјана Лазарова Трајковска, судии

Claudia Westerdiek, секретар на одделот,

Имајќи ја во предвид жалбата наведена погоре, поднесена на 26 август 2002 година,

Имајќи ја во предвид делумната одлука од 12 јуни 2006,

Имајќи ги предвид обсервациите поднесени од страна на тужената Влада и обсервациите доставени како одговор од страна на жалителот,

Заседавајќи, го одлучи следното:

ФАКТИ

Жалителот, г-дин Ристо Бајрактаров, е македонски државјанин кој е роден во 1937, и живее во Штип. Тој беше застапуван пред Судот од страна на Т.Торов, адвокат кој работи во Штип.

Македонската Влада (“Владата“) беше застапувана од страна на нејзиниот агент, г-ѓа Р. Лазареска Геровска.

Фактите на случајот, така како што беа доставени од страните, можат да се сумираат во следново:

А) Кривична постапка против жалителот

На 11 април 1984 Општинскиот суд Штип го осуди жалителот за неколку сторени дела и го казни со казна затвор од седум години и еден месец. Судот исто така наредил конфискација на средствата стекнати од страна на жалителот со делата (“мерка за конфискација“).

На 20 декември 1988 тогашниот Федерален суд на Југославија делумно ја укинал одлуката на понискиот суд со оглед на погрешната примена на законските правила за застареност на обвинение.

На 5 октомври 1989 Општинскиот суд Штип ја запре кривичната постапка против жалителот. Тој го сторил тоа поради повлекувањето на пријавата од страна на јавниот обвинител поради застареност. Тој исто така наредил враќање на конфискуваните средства на жалителот (“мерка за враќање во поранешна состојба“). Оваа одлука станала конечна на 24 октомври 1989.

Б) Извршна постапка во однос на мерката за враќање во поранешна состојба

На 17 декември 1990 Општинскиот суд Штип делумно го уважил барањето на жалителот за извршување на мерката. Тој наредил

враќање на конфискуваните средства, но одбил да додели камата затоа што во наредбата за враќање немало решение за камата. Судот исто така нашол дека конфискуваните средства биле пренесени на општина Штип (“општината”) и конечно на штипскиот Секретаријат за внатрешни работи. Жалбата од општина Штип била конечно одбиена со одлука на судот од 20 февруари 1991. Конфискуваните средства биле вратени на жалителот на 12 април 1993.

В) Тужба за надомест на жалителот

На 21 октомври 1991 жалителот поднел граѓанска тужба против општината и државата барајќи камата на средствата. Тој барал камата за периодот помеѓу конфискацијата на средствата и нивното враќање.

На 8 април 1993 тогашниот Општински суд Штип го одбил барањето на жалителот како преурането. Тој утврдил дека на 17 мај 1990 жалителот барал надомест за погрешно осудување пред тогашниот Секретаријат за правда и управа во Скопје (“Секретаријатот”) само во однос на неговата заработувачка и другите права кои извирале од неговиот работен однос, но дека тој не барал камата за конфискуваните средства. На 19 август 1993 Општинскиот суд Штип ја уважил таа одлука.

На 8 февруари 1994 Врховниот суд ја дозволил ревизијата од страна на жалителот и ги укинал одлуките на понискиот суд. Тој нашол дека неговото барање не треба да се смета како барање за надомест за погрешна осуда, и дека соодветно на тоа, тој не требал да се пријави кај релевантното министерство.

На 12 мај 1994 Општинскиот суд Штип одлучил делумно во полза на жалителот, дозволувајќи го неговото барање само во однос на неплатената камата на средствата во националната валута. Тој го одбил неговото барање за законска камата на средствата во странска валута. Тој понатаму утврдил дека средствата кои биле во странска валута реално му биле вратени на жалителот на 12 април 1993.

На 30 ноември 1994 Окружниот суд Штип делумно ја потврдил одлуката на понискиот суд и го вратил одбиениот дел на повторно разгледување.

На 26 септември 1995 Врховниот суд го дозволил барањето за заштита на законитоста од јавниот обвинител и ги укинал одлуките на понискиот суд. Тој нашол дека било погрешно применето материјалното право преку доделување на двојна камата за средствата кои биле во странска валута.

На 15 декември 1995 Општинскиот суд Штип, по добиеното вештачење, го уважил барањето на жалителот и им наредил на општината и на државата да му ја платат каматата за конфискуваните средства.

На 7 март 1996 жалителот побарал од Основниот суд Штип да ја изврши таа одлука. На 8 јули 1996 судот му наредил на Заводот за платен промет да ја пренесе сумата на сметката на жалителот.

На 14 мај 1997 Врховниот суд ги укинал одлуките на пониските судови и наредил повторно судење. Тој нашол дека тие погрешно ги примениле правилата за надомест во граѓанското

право, наместо правилата од одредбите на Законот за кривична постапка што се однесуваат на погрешна осуда.

На 23 јуни 1998 Основниот суд Штип го одбил барањето на жалителот во однос на општината и го прогласил за недопуштено во однос на државата. Судот нашол дека жалителот пропуштил да го поднесе своето барање до Секретаријатот и дека, соодветно на тоа, тој немал право да бара надомест по тој основ во граѓанска постапка.

На 24 ноември 1998 Апелациониот суд Штип ја дозволил жалбата од жалителот и го вратил предметот на повторно одлучување.

На 30 јуни 1999 Основниот суд Штип го одбил барањето на жалителот. Тој нашол дека Федералниот суд на Југославија не го помилувал жалителот ниту пак ја преиначил мериторно неговата пресуда, но ја укинал единствено заради застареноста. Оттука, судот заклучил дека жалителот не бил погрешно осуден и дека, соодветно државата не била одговорна да плаќа отштета.

На 14 февруари 2000 Апелациониот суд Штип ја дозволил жалбата од страна на жалителот и наредил повторно судење. Тој нашол дека неговото барање не треба да биде разгледано под правилата за погрешна осуда, туку како барање за граѓански надомест.

На 18 април 2000 Претседателот на Основен суд Штип го одбил барањето на жалителот за изземање на судечкиот судија во случајот.

На 23 мај 2000 Основниот суд Штип го одбил барањето на жалителот. Тој утврдил дека барањето за надомест на жалителот во однос на неговата погрешна осуда бил поднесени ненавремено до Секретаријатот. Тој, меѓу другото, утврдил:

“...судот нашол дека барањето за надомест на жалителот се однесува на неплатена камата на конфискуваните средства...со оглед на тоа што правниот основ на барањето е конфискацијата на средствата, како мерка за обезбедување издадена во рамките на кривична постапка, предметот треба да се анализира според правилата за компензација за погрешно осудување и притворање...Според членот 542 став 1 од Законот за кривична постапка, тужителот може да бара надомест со рок од три години од датумот на кој одлуката за запирање на постапката станала правосилна. Во односниот случај одлуката од 5 октомври 1989, со која кривичната постапка...била запрена, му била доставена на жалителот на 20 октомври 1989 и станала конечна на 24 октомври 1989. На 7 септември 1993 тужителот го поднел своето барање за неплатена камата на конфискуваните средства на Секретаријатот за правда и управа. На 30 септември 1993 истиот го упатил жалителот да го поднесе своето барање до надлежниот суд. Следи дека рокот за барањето на тужителот бил 24 октомври 1992. Оттука, жалбата вложена на 7 септември 1993 е застарена...”

Судот понатаму нашол дека средствата биле конфискувани во законита судска постапка. Федералниот суд на Југославија ниту го помилувал жалителот ниту нашол значајни процедурални недостатоци. Тој ја укинал пресудата на жалителот единствено поради застареноста. Оттука, судот заклучил дека државата не

може да се смета за одговорна за штетата претрпена од страна на жалителот. На 13 ноември 2000 Апелациониот суд Штип ја одбил жалбата од жалителот во која тој, помеѓу останатото, изразил сомневање кон непристрасноста на судијата од првостепениот суд.

Во декември 2000 жалителот поднел жалба до Врховниот суд во која ги повторил своите аргументи дека неговото барање треба да биде подведено под правилата за надомест според граѓанското право.

На 6 март 2001 јавниот обвинител доставил поднесок до Врховниот суд со делумна поддршка на жалбата на жалителот во врска со неговото барање против државата. Тој изјавил дека каматата треба да се пресмета започнувајќи од денот кога наредбата за враќање станала конечна, па се додека враќањето не било извршено.

На 29 ноември 2001 Врховниот суд ја одбил ревизијата на жалителот и ги потврдил наоѓањата на пониските судови дека штетата настанала од кривичната постапка и дека соодветно на тоа, надоместот требал да се бара според правилата поврзани со погрешна осуда. Оваа одлука му била доставена на жалителот на 27 февруари 2002.

ЖАЛБИ

Жалителот се жалел дека должината на постапката не била во согласност со барањето за “разумен рок“ согласно членот 6 став 1 од Конвенцијата. Потпирајќи се на членот 1 од Протоколот 1, тој навел дека бил лишен од својата сопственост со оглед на тоа што не му бил доделен бараниот надомест.

ПРАВО

Жалителот се жалел дека неговите предмети не биле разгледувани во разумен рок, односно со повреда на членот 6 став 1 од Конвенцијата, кој, во делот кој е релевантен, гласи:

“ Во определувањето на неговите граѓански права и обврски или кога е кривично гонет, секој има право на.. судење во разумен рок од страна на..трибунал...”

А) Во делот на кривичната и извршната постапка

Во делот каде жалителот е разбран дека се жали на должината на овие постапки, Судот забележува дека кривичната постапка против жалителот била запрена со одлука на Општинскиот суд Штип од 5 октомври 1989, која станала правосилна на 24 октомври 1989. Извршната постапка во која жалителот успешно побарал поврат на конфискуваните средства завршила со судска одлука од 20 февруари 1991. Средствата биле реално вратени на 13 април 1993.

Судот забележува дека двете постапки завршиле пред 10 април 1997, датумот кога Конвенцијата стапила во сила во однос на Република Македонија.

Следи дека жалбата под овој наслов не е компатибилна *ratione temporis* со одредбите на Конвенцијата во рамките на смислата на членот 35 став 3 и мора да биде одбиена во согласност со членот 35 став 4.

Б) Во делот на парничната постапка што се однесува на барањето за надомест од жалителот

1. Поднесоци на странките

Владата изнела дека периодот изминат пред стапување во сила на Конвенцијата во однос на Република Македонија не треба да биде земен во предвид. Тие изјавија дека постоеле сложени околности поврзани со случајот, вклучувајќи ја и потребата од барање на вештачење, изведување докази од бројни сведоци и преглед на обемна документација.

Што се однесува до однесувањето на жалителот, тие спореле дека тој самиот придонел кон должината на постапката пропуштајќи навремено да поднесе докази; пропуштајќи да го прецизира своето барање; преку барањето за изземање на двајца судии и откажувајќи се од расположивите правни средства.

Што се однесува до однесувањето на националните судови, тие изјавија дека нема одложувања кои би можеле да им се припишат. Тие признале дека судовите донеле седумнаесет одлуки во текот на постапката, но изнеле дека тоа се должело на екстензивната употреба на расположивите правни средства од двете странки.

Жалителот ги оспорил аргументите на Владата дека случајот бил сложен. Тој понатаму не се согласил со Владата дека придонел кон должината на постапката. Фактот дека тој се откажал од расположивите правни средства не може да се смета дека е на негова штета. Конечно, тој изјавил дека случајот бил преиспитуван во многу прилики за што националните судови сносат целосна одговорност.

2. Оценката на Судот

Судот забележува дека односната постапка започнала на 21 октомври 1991, кога жалителот го поднел своето барање пред тогашниот Основен суд Штип. Сепак, како што е забележано од страна на Владата, периодот кој потпаѓа под нејзина надлежност не започнува на таа датум туку на 10 април 1997, (види *Parizov v. Republic of Macedonia*, бр. 14258/03, став 52, 7 февруари 2008). Во оцената на разумноста на периодот изминат пред тој датум, мора да се води сметка за стадиумот во кој се наоѓа постапката на 10 април 1997 (види *Зибери vs. Република Македонија*, бр. 27866/02, став 41, 5 јули 2007). Во таа насока, Судот забележува дека во овој момент постапката траела преку пет години и пет месеци во три степени на одлучување.

Оспорената постапка завршила на 27 февруари 2002, кога одлуката на Врховниот суд од 29 ноември 2001 станала правосилна. Оттука, постапката траела десет години, четири месеци и шест дена, од кои четири години, десет месеци и седумнаесет дена потпаѓаат под испитување на Судот во три степени на одлучување.

Судот повторува дека разумноста на должината на постапката мора да биде ценета во светло на околностите на случајот и со осврнување на следните критериуми: однесувањето на жалителот и релевантните власти и влогот на жалителот во спорот: (види *Frydlender v. France (GC)* no. 30979/96, став 43, ЕСЧП, 2000-VII, *Humen v. Poland (GC)* бр. 35382/97, ЕСЧП 2000-

IV, и *Phillis v. Greece*, (бр.2), пресуда од 27 јуни 1997, Извештаи за пресуди и одлуки 1997-IV, став 35).

Судот смета дека случајот на жалителот имал одредена правна сложеност, но не од причините посочени од страна на Владата. Таа не презентирала ниеден доказ, освен вештачењето, дека биле испитани бројни сведоци и дека биле испитувани повеќе документи.

Исто така, Судот забележува дека нема одолжувања кои можат да му се припишат на жалителот. Во дополнение, иако тој не може да биде обвинет што ги користел средствата кои му биле на располагање според домашното право со цел да ги заштити своите интереси, тој мора да прифати дека таквите акции неизоставно ја одложуваат постапката во прашање (види *Malicka-Wasowska v. Poland*, одлука, бр.41413/98, 5 април 2001).

Што се однесува пак на однесувањето на властите, Судот забележува дека, за време на периодот кој се разгледува, случајот на жалителот бил разгледува во три наврати. Во овој период биле донесени осум одлуки. Оттука, не може да се каже дека домашните судови биле неактивни. Сепак, Судот забележува дека повторувањето на одлуките за повторно разгледување на предметот во рамките на една постапка претставува сериозен недостаток на правниот систем (види *Pavlyulynets v. Ukraine*, бр, 70767/01, став 51, 6 септември 2005; *Wierciszewska v. Poland*, бр, 41431/98, став 46, 25 ноември 2003). Главната причина за бројните повторувања се различните правни мислења на првостепениот и на второстепениот суд во одно на правниот режим кој требало да се примени. Ова прашање и ја подигнало сложеноста на случајот и соодветно

влијаело врз должината на постапката. Од друга страна, природата на спорот не барала посебно влијание од страна на властите. На крај, ниту пак интервалите помеѓу одлуките во различни инстанции не биле прекумерни.

Со оглед на сето изнесено, Судот во целина смета дека постапката во односниот случај и во релевантниот период се водела во разумн рок (види Кертаков пр.Република Македонија (одлука), бр. 13302/02, 6 ноември 2006). Соодветно, жалбата на жалителот во однос на должината е очигледно неоснована во смисла на членот 35 став 3 од Конвенцијата. Таа мора да биде одбиена во согласност со членот 35 ставови 3 и 4 од Конвенцијата.

2. Наводната повреда на членот 1 од Протоколот 1 на Конвенцијата

Потпирајќи се на членот 1 од Протоколот 1, жалителот се жалел дека бил лишен од својата сопственост. Членот 1 од Протоколот 1 гласи:

“Секое физичко или правно лице има право на непречено уживање на својата сопственост. Никој нема да биде лишен од својата сопственост освен кога е тоа во јавен интерес и под услови определени со закон и општите принципи на меѓународното право.

Претходните одредби на никаков начин не го спречуваат правото на државата да ги примени оние закони кои се неопходни за да се контролира користењето на сопственоста, согласно на општите интереси или да се обезбеди плаќање на даноците или други придонеси или парични казни.“

А) Поднесоци на страните

Владата остана на ставот дека жалителот немал никаква сопственост во смисла на посочениот член. Дополнително, тие спореле и дека тој не можел да смета дека има легитимно

очекување за добивање на бараната сума со оглед на тоа што истата не била утврдена со судска одлука.

Жалителот спорел дека неговото право да добие камата на конфискуваните средства се заснова на наредбата за враќање во поранешна состојба и договорите за штедење кои ги имал со банката. Дополнително, тој спорел дека неговото “легитимно очекување“ за добивање на камата произлегувало од правото на надомест според граѓанското право. Тоа барање преставувало “имот“ и било еквивалент на сопственост во смисла на овој член. Конечно, тој поднел дека мешањето на државата во неговата сопственост не му служела на никаков јавен интерес и била диспропорционална.

Б) Оцена на Судот

Судот повторува дека жалителот може да изнесе наводи за повреда на членот 1 од Протоколот 1 само доколку оспорената одлука е во врска со неговата/нејзината “сопственост“. Концептот на “сопственост“ има автономно значење кое е независно од формалните класификации во домашното право. “Сопственоста“ може да биде “постојна сопственост“ или имот, вклучувајќи и барања, во однос на кои жалителот може да докажува дека има барем “легитимно очекување“ (кое мора да биде од таква природа да биде повеќе од само надеж) дека ќе се остварат, односно дека тој или таа ќе се здобијат со ефективно уживање во правото на сопственост. Барањето може да се смета за имот само тогаш кога доволно ќе биде востановено како извршно. Не може да се смета на “легитимно очекување“ во отсуство на барање кое е доволно утврдено да конституира имот. Соодветно, условеното барање не може да се

смета за имот (види *Gavella v. Croatia*, одлука, бр. 33244/02, 11 јули 2006, и референците цитирани во истата).

Судот забележува дека акциите на жалителот не ја засегаат неговата “постојна сопственост” и тој немал статус на сопственик туку само барател. Оттука, останува да се определи дали тој имал “легитимно очекување” дека неговото барање ќе биде определено во негова полза.

Во оваа насока, Судот забележува дека жалителот ги изнел пред него истите аргументи како и пред домашните судови, дека неговото барање во однос на каматите на средствата конфискувани во кривична постапка требало да бидат разгледувани според граѓанските правила за надомест. Имајќи ги во предвид информациите со кои располага Судот и сметајќи дека има само ограничено овластување да се бави со наводни грешки во фактите или законот направени од страна на националните судови (види *Garcia Ruiz v. Spain (G.C.)* бр. 30544/96, став 28, ECHR 1999-I, и *Koop v. Switzerland*, пресуда од 25 март 1998, став 59), Судот смета дека не може да го замени својот став со оној на националните судови дека одредбите кои се однесуваат на надомест за погрешна осуда во Законот за кривична постапка треба да се применат, како *lex specialis*, во случајот на жалителот, и дека тој пропуштил да ги исполни формалните барања пропишани во членот 542 од Законот за кривична постапка.

Оттука, според релевантното право, така како што било применето и толкувано од страна на домашните власти, жалителот ниту имал право ниту барање кое би се подвело под “легитимно очекување” во смисла на судската пракса на Судот,

за добивање камата, и оттука нема право на “сопственост“ во смисла на членот 1 од Протоколот 1 од Конвенцијата.

Следи дека неговата жалба е очигледно неоснована и мора да биде одбиена во согласност со членот 35 ставови 3 и 4 од Конвенцијата.

Од овие причини, Судот едногласно

Га прогласи за недопуштен остатокот од жалбата.

Claudia WESTERDIEK
Секретар,

Peer LORENZEN
Претседател